

Notat om ulige konkurrenceforhold mellem den folkeoplysende voksenundervisning og VUC

DFS' sekretariat, oktober 2010 (opdateret version af notat til regeringens folkeoplysningsudvalg, november 2009)

I dette notat vil vi dokumentere, hvordan VUC tilbyder identiske læringsaktiviteter – i praksis bedriver almen folkeoplysning til langt mere favorable priser for deltagerne, end det er muligt for folkeoplysningen selv. Og vi vil gøre det klart, at denne unfair konkurrence kan finde sted, dels fordi rammerne for de forskellige institutioners drift ikke er ligestillede, dels fordi principperne bag de forskellige rammer i praksis ikke altid fungerer efter hensigten.

En tiendedel af prisen

VUC udbyder blandt andet AVU og HF som enkeltfag. Indenfor en række fag er der sammenfald med de tilbud, som de folkeoplysende organisationer tilbyder.¹ Men VUC modtager – fra staten – langt højere økonomisk støtte pr. kursist, end aftenskoler modtager fra kommunen og folkeuniversiteter fra staten. Det betyder, at VUC kan tilbyde kurser og foredrag til en meget lavere deltagerbetaling.

Eksempel

Eksempelvis udbydes i VUC-regi i Århus faget Engelsk C for kr. 400 for ca. 75 lektioner af 60 minutter. Det giver en timepris pr. deltager på mellem kr. 4 og 5. Et engelskkursus i aftenskoleregi i Århus vil koste kr. 840 for 24 lektioner af 45 minutter, og her til skal lægges kr. 150 i materialer, hvilket er gratis hos VUC. Timeprisen i aftenskoleregi bliver ca. kr. 55 pr. deltager. Deltagernes udgift i aftenskoleregi er således 10 til 12 gange højere end i VUC-regi.

(I slutningen af dette notat præsenteres yderligere eksempler)

Andre intentioner

Det erklærede formål for VUC er at udbyde kurser, hvor deltagerne kan opnå de kompetencer, de ikke har fået som en del af det normale uddannelsesforløb. VUC-kurserne skal kvalificere deltagerne til optagelse på andre uddannelser. Derfor er VUC bundet af centralt fastlagt læseplaner, og afslutning med eksamen er den formulerede målsætning².

¹ I DFS ser vi afgrænsningsproblemerne i forhold til HF-enkeltfag og ikke hele HF-forløb.

² Jfr. formålsparagrafferne i henholdsvis folkeoplysningsloven og HF-enkeltfagsbekendtgørelsen:

Formålet for den folkeoplysende voksenundervisning: Formålet er med udgangspunkt i undervisningen at øge den enkeltes almene og faglige indsigt og færdigheder for at styrke evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet. (Folkeoplysningsloven § 7)

Formålet med HF-enkeltfag: Formålet er at voksne kursister opnår almindelig viden og kompetencer, som danner grundlag for videre uddannelse eller øger mulighederne på arbejdsmarkedet. Undervisningen er teoretisk og anvendelsesorienteret og tilrettelægges fleksibelt således, at den styrket den voksnes lyst til og interesse for fortsat at tilegne sig ny viden og indsigt. Kursisten skal tillige opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund samt forståelse af mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forankring. Uddannelsen skal udvikle kursisternes kreative og innovative evner, deres kritiske sans og deres ansvarlighed samt deres forståelse af såvel det nære som det europæiske og globale perspektiv. (HF-enkeltfagsbekendtgørelsen §1)

Den folkeoplysende voksenundervisning tilbyder frivillig, interessebaseret undervisning med henblik på duelighed, almen dannelse og personlig udvikling. Her uddeles ikke karakterer, og der afsluttes ikke med eksamen.

VUC overtager aftenskolevirksomhed

Selv om intentionen med VUC er det kompetencegivende eksamensafsluttede kursus, er der ikke noget lovkrav om at afslutte med eksamen, og eksamen er ikke en forudsætning for det statslige taxameter.

Tal og eksempler viser, at VUC har benyttet sig af denne situation til at bevæge sig ind på det, der traditionelt, jf. ovenstående, er den folkeoplysende voksenundervisnings område. I nogle tilfælde annoncerer de direkte med eksamensfri kurser.

I 2007/2008 fuldførte 13.017 kursister³ i VUC-regi et HF-kursus, men undlod at gå op til prøven. Det svarer til omkring 1/4 af alle fuldførende kursister.

I 2007/2008 fuldførte 21.015 kursister⁴ i VUC-regi et AVU-kursus, men undlod at gå op til prøve.

Økonomien i VUC's aftenskolevirksomhed

HF

Takstkataloget for 2008 viser, at et VUC til et HF-enkeltfagskursus vil modtage et samlet taxameter i størrelsesordenen kr. 75.600 per årselev. En årselev er omregnet 812,5 klokketimer.

De forskellige HF-enkeltfagskurser varierer meget i antallet af klokketimer. Variationen går mellem 75 timer og op til 455 timer. Det gennemsnitlige antal klokketimer for et HF-enkeltfag er omkring 175-180 klokketimer for et kursus.

Ud fra en gennemsnitsbetragtning udgør et kursus (175-180 timer) således ca. 22 % af en årselev. Det betyder, at der for en gennemsnitskursist udløses et taxameter til et VUC på 22 % af kr. 75.600, hvilket bliver et beløb på kr. 16.632 pr. kursist.

Da der er tale om 13.017 kursister, som fuldførte et kursus, men undlod at gå op til prøven, kan den samlede økonomi, der er knyttet til disse kursister, ud fra en gennemsnitsbetragtning siges at udgøre i alt **216** mio. kr.

AVU-kursus

Takstkataloget for 2008 viser, at et AVU-taxameter er på ca. 67.300 per årselev. En årselev er omregnet 812,5 klokketimer.

De forskellige AVU-kurser varierer i antallet af klokketimer mellem 45 og 120 timer, et realistisk gennemsnit vil være 60 timer, som mange fag ligger på.

Ud fra en gennemsnitsbetragtning udgør et AVU-kursus (60 timer) således ca. 7,4 % af en årselev.

³ Undervisningsministeriets notat til Folkeoplysningsudvalget (Bilag 88), 26. april 2010.

⁴ Undervisningsministeriets notat til Folkeoplysningsudvalget (Bilag 88), 26. april 2010.

Det betyder, at der for en gennemsnitskursist udløses et taxameter til et VUC på 7,4 % af kr. 67.300, hvilket bliver et beløb på kr. 4.980 pr. kursist.

Da der er tale om 21.015 kursister, som fuldførte et kursus, men undlod at gå op til prøven, kan den samlede økonomi, der er knyttet til disse kursister, ud fra en gennemsnitsbetragtning siges at udgøre i alt **105** mio. kr.

Vurdering

Efter DFS' opfattelse er der ingen tvivl om, at VUC har bevæget sig ud over det undervisningsområde, som det er lovens intention, at de skal dække.

For borgerne er det oplagt at vælge det billige tilbud.

For kommunerne er det nærliggende at spare på folkeoplysningen og overlade opgaven til det statsligt finansierede VUC.

For staten er det en stor ekstra udgift, som ikke anvendes til det formål, Folketinget har haft med lovgivningen om VUC.

Hvis VUC får mulighed for at fortsætte med at udbyde eksamensfrie aftenskolelignende tilbud, vil aftenskolerne blive tvunget til at opgive de fagområder, som VUC overtager, fortrinsvis it og sprog. Dette er kerneopgaver for den folkeoplysende voksenundervisning, uden hvilke det vil være umuligt at opretholde den frivillige, idebaserede folkeoplysende voksenundervisning. Dermed vil alle de øvrige eksisterende og fremtidige tilbud fra den folkeoplysende voksenundervisning også forsvinde.

Løsningsmodel

Regeringens folkeoplysningsudvalg foreslår følgende:

”Tilskud til avu-forløb og hf-enkeltfag reduceres for kursister, der ikke går til prøver og eksamener. Provenuet finansierer omlægningen af tilskud til den folkeoplysende voksenundervisning, så tilskuddet hertil fremover udgør mindst 50 pct. til foreningernes samlede udgifter til leder- og lærerløn.”⁵

Dette forslag kan Dansk Folkeoplysnings Samråd fuldt ud tilslutte sig.

Eksempler

Samsø

”Vi har i år haft 6 hf-hold (...) samt fransk og italiensk som interessehold uden eksamen.”

Kilde: Pressemeddelelse underskrevet inspektør på VUC Århus på Samsø, Cecilia Holmquist Andersen, 16. juni 2010.

Viborg

I samarbejde med Ældresagen gennemfører VUC 6 kurser i efteråret 2010 i grundlæggende it, engelsk, dansk litteratur og livsanskuelse. Der omtales ikke nogen eksamen. Kurserne svinger fra 30 til 60 timer, prisen fra 110 til 300 kr.

⁵ Folkeoplysningens samfundsmæssige betydning, rapport fra regeringens folkeoplysningsudvalg, oktober 2010, forslag 33

Til sammenligning udbyder LOF-Viborg også kurser i samarbejde med Ældresagen. Kurserne er på 5 mødegange, og prisen er ca. 495 kr. pr. kursus.

Kilde: Ældresagen Viborgs hjemmeside:

<http://kommunesider.aeldresagen.dk/2/Viborg/Viborg/KURSER/Kurser%20ved%20VUC/Sider/Default.aspx>

Hvidovre

”Der er en række sprog vi ikke udbyder, idet vi ved, at VUC udbyder kurserne til en pris, vi slet ikke kan konkurrere med.”

Kilde: NETOP-Hvidovre, Winnie Nebbelunde

Helsingør

I samarbejde med Ældresagen gennemfører IT-introduktionskurser til 300 kr., mens LOF for samme kursus også i samarbejde med Ældresagen må tage 495 kr.

Kilde: Ældresagen Helsingørs hjemmeside:

<http://kommunesider.aeldresagen.dk/5/Helsingoer/itomraade/Sider/Default.aspx>

Kolding

”Aftenskolerne oplever i Kolding en intens og - endnu vigtigere - en ulige og stats subsidieret konkurrence fra VUC på primært fagområderne sprog og edb. Denne konkurrence vurderes at have dannet grunden for de sidste 4 års signifikante tilbagegang hos aftenskolerne på nævnte fagområder. På andre fagområder har aftenskolerne i samme periode oplevet fremgang.

En del af årsagen er deltagerbetalingen, der på enkeltfag hos VUC typisk ligger på 300 kr. for et helt år (f.eks. sproghold), og med markant flere undervisningstimer end hvad der tilbydes i aftenskolernes holdundervisning.

Til eksempel tager vi i FOF 1.695 kr. for et parallelt forløb i sprog, men med signifikant færre undervisningstimer. Forskellen er slående, og desværre ikke gået forbigået deltagerens opmærksomhed. En markant del af de seniorer/pensionister vi de sidste par år har måttet sige farvel til, har begrundet deres afsked med prisen hos FOF ctr. VUC. Jeg mener i den sammenhæng at det er værd at ridse VUC's formål op, som et arbejdsmarkeds- eller studieforberedende undervisningsforløb, der således ikke kan være rettet mod de personer, der som seniorer, har forladt arbejdsmarkedet for bestandigt.

Antallet af deltagere der ikke har et arbejdsmarkeds rettet formål med deres deltagelse på VUC er markant, og stadigt stigende.

Lægges dertil, at kravet om deltagelse i eksamen ikke håndhæves ens eller lige nødvendigt i alle VUC-afdelinger, da står produktligheden men vilkårenes ulighed mellem VUC's og aftenskolernes tilbud åbenbart.

Det er væsentligt for mig at fastslå, at der i ovenstående ikke ligger nogen som helst kritik af VUC's organisation, ledelse eller andre med tilhørsforhold til VUC. Det er de forudsætninger der gives for den sammenlignelige undervisning i hhv. VUC og aftenskoleregi, som vi i aftenskolerne angriber.”

Kilde: FOF Kolding, Rune Jørgensen